

KRUCYTYRK

czyli
przedziwne słaskie powiarki

Gustaw
Morcinek

reż.
Wiesław
Hołdys

premiera
5 XII 2008

Basarama tetrete za kućki, fiksum pyrtum, fiks laudon i krucy - tyrk!
O jerum pajtasz!

SKARBNIK - zwany inaczej Pasteckim lub Fontaną. Jak twierdzą starzy górnicy, był to bardzo porządny duch. Nie wolno było go tylko gniewać. A pogniewać go łatwo. Wystarczyło zagwizdać lub zbyt zapieronować, a wtedy pojawiał się i zuchwalca wyrzwał pięścią tak mocno w gryzok, że mu zaraz spuchł lub zgoła zęby wyleciały. Górnicy chwalą więc swojego Skarbnika, czyli Fontanę i zawsze dobrze mu rzezą.

UTOPCE - złośliwe istoty, licho wie, czy niez piekła rodem. Siedzą lub pluskają się te psie marchy w Olzie i Wiśle oraz w stawach w Żabim Kraju, nurkują w głębokich plosach, baraszkują, klócą się, biją i wymyślają sobie bardzo szpetnymi słowy mowie „egipcjańskiej”. A ludziom stojącym na brzegu pokazują języki lub wypinają na nich tyłki. Śmieszne to i brzydkie stworzenia w czerwonych porciętach lub spódnicach, w czerwonych kabatkach, z małpimi mordkami, z palcami u rąk spiętymi błoną jak u kaczkii..

JAROSZKI - to małe diabełki sięgające dorosłemu człowiekowi do kolan. Mają na głowie kozie różki, zamiast stóp kozie kopytka, a zamiast krowiego ogona, jakie mówią diabli, potrzepują drobnym, zakręconym, prosięcym ogonkiem. Poza tym są czarne i kudłate. Jest ich niewiele, bo można ich naliczyć niepełny tuzin.

NOCZNICE - włóczą się nocami po dolinach w postaci błędnych, niebieskawych ogników. Taka nocznica spotyka idącego przechodnia, najczęściej pijanego i wabiąc go słodkim głosem wiedzie przez bagniska, krzaki, tarninę, zarośla, błota i zapadliska. Wodzi go tak długo, aż zacznie świtać, a ptaki zaczną się budzić.

Adaptacja
i reżyseria

Wiesław
Hołdys

Scenografia

Jan
Polewka

Muzyka

Barbara
Zawadzka

OBSADA

Utopiec PchPchPch
Hanusia

Hilda, Wielki Łowczy
Śmierć

Poseł króla Kręcichwosta
Śpiewający Weselnik, Kominiarz

Utopiec BulBul
Rokitka, Echo

Pustelnik, Skarbnik, Belzebub
Astrolog Erystofanus, Bożątka

Król Utopców, Fajferek, Poczwara
Król Hałaburda Świdraty, Królewicz

Opowiadacz

Bulandra, Król Kalasanty

oraz

Utopce, Fafuly i Fasrały, Weselnicy, Wielki Łowczy, Cnotliwi Zbójnicy, Premier,
Medycy, Jaroszki, Strzygi i Strzygonie, Bieda, Pokraki i Poczwary,

Aleksandra Gajewska

Danuta Lewandowska

Jolanta Niestrój - Malisz

Dagmara Ziaja

Andrzej Kroczyński

Szymon Wiechoczek

Marian Wiśniewski

Mariusz Wojtas

POŁEDNICE - siostry nocznic, są jakby utkane z szarej mgły i łażą w samo południe po świecie. Gdy natrafiają na śpiących żniwiarzy, którzy wielce zmęczeni pokładli się w cieniu, wylażą na nich depcząc im po brzuchach i obsikując szczerze.

DIABŁY - są to śmieszne pokraki, kuternogi, Rokitki i marchy. Mają obwisłe brzuchy, kudły ich są poskręcane, mają zarośnięte dziurki w nosie, krowie ogony, są szczerbate i zezowate, z ułamanym rogiem, jąkają, cudaki, czupiradła, strachy na wróble, chudeusze, garbuski, słowem sama piekielna hołota mocno ziadowana. Kucają na rozstajach dróg, ponukują (namawiają) ludzi do grzechu, podszeptują sprośne myśli, burzą w męczyźnie krew na widok dziewczyny, kuszą, zwodzą i kminiają.

BOŻĄTKA - czyli duszyczki przebywały w chałupach, mieszkwały w mysich dziurach, malutkie, że ledwo od ziemi było widać, szare i niepozorne. Były jednak życzliwego serca i za miseczkę mleka postawioną pod ławą lub piecem, za pozamiatanie, by sobie nie zbiły noska na rozrzuconych słomkach - za te drobne rzeczy czarowały, by się dobrze wiodło ludziom, by im się szczęściło.

Ruch sceniczny

Renata
Spinek

Asystent reżysera

Szymon
Wiechoczek

Inspicjent / sufler
Edyta Bicz

Gitara - Jacek Przydryga

Dziś trudno to sobie wyobrazić, ale kiedyś istniał świat, który tak sporządzał, że diabelska brygada z Belzebubem na czele poszukiwała tam najskromniejszego zajęcia i choćby jednej jedynej zagubionej duszyczki. Ziemia w tych okolicach była pełna czarów i dziwów. A także śmiertelników. Niby zwykłych, ale z taką fantazją, humorem i odwagą, że diabła wcielonego potrafili wystrychnąć na dudka i zapędzić w kozi róg.

Jaki to był piękny świat! Wyobraźcie to sobie: jego mieszkańcy woleli, żeby ich gryzły pchły, a nie sumienie. Kiedy mieli piekielne kłopoty, bez wahania szli w jedno miejsce – po rozum do głowy. Nie kradli, nie życzyli nikomu, żeby się udławił. Nie chcieli nikogo utopić w łyżce wody. Ani im przez myśl nie przyszło przyjmowanie łapówek! Duszy nie chcieli wymieniać nawet na diabelsko atrakcyjny, bo dożywotni kredyt w złocie. A jeśli już się trafiał zły człowiek, to zaraz pękał ze złości. A kiedy wredota biła z króla, to z oczu jego córki toczyły się nie łzy, tylko perelki. Jako zadośćuczynienie dla pokrzywdzonych. Nic dziwnego, że ten świat tłumnie nawiedzały dobrodliwe stworki: jaroszki i bożęta, które strzegły zaklętych skarbów ziemi i pomagały ludziom w złych przygodach.

Aż w końcu przyszła kryśka na Matyska! Ludzie wystawili brygadę Belzebuba na drwiny i męki tak anielskie, że: O, jerum pajtasz! Fiksium pyrtum, fiks laudon i krucytyrk! Piekło zbankrutowało! Przyszłaję: dziś brzmi to fantastycznie, a może nawet niewiarygodnie. A jednak nie widzę powodu, żeby nie wierzyć Gustawowi Morcinkowi, że tak było naprawdę. Ktoś powie, że piekło wciąż daje znać o sobie. To fakt: zło odradza się jak hydra. Czy jest na to jakiś sposób? Pewnie! Od czego w końcu mamy stare, madre baśnie.

Jan Nowara

Dyrektor Naczelny
Jerzy Makselon

Sekretarz Teatru / Asystent Dyrektora
Beata Dąbrowiecka

Kierownik Muzyczny
Marzena Mikula - Drabek

Kierownik Techniczny
Joanna Puk

Biuro Promocji i Organizacji Widowni
Edyta Stronk, Bartłomiej Ciesielski, Paweł Janicki

Pracownia krawiecka
Dorota Zeliszek; współpraca: Teresa Jasiocka

Pracownia fryzjersko-perukarska
Sabina Niziolek; współpraca: Lidia Drobnik

Rekwizytornia
Beata Hoffman, Łukasz Sikora

Garderobiane
Teresa Jasiocka, Beata Żmigrodzka

Pracownia elektryczno-akustyczna
Elżbieta Badowska, Krzysztof Pająk, Jerzy Puk
Jan Miciak, Marek Misiura

Pracownia stolarska
Jan Swonke

Pracownia plastyczna
Bartłomiej Latoszek

Obsługa sceny
Adam Biśiak, Piotr Borowka, Andrzej Tomczak
Krzysztof Narewski, Zygmunt Owczarek, Marek Wróbel

Webmaster / fotograf
Krzysztof Lisiak

Sezon 2008/2009
Program CCLXXVI

Redakcja programu - Beata Dąbrowiecka
Zdjęcia, projekt graficzny, DTP - Krzysztof Lisiak

Licencja na wystawienie utworu została wydana przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS